

บทที่ 4

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การรับรู้พัฒนา
กิจของครอบครัวกับพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนา
กิจของครอบครัวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่
พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา ในเขตอำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยด้วยตารางประกอบกา
บรรยายตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 การรับรู้พัฒนากิจของครอบครัวของวัยรุ่น

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น

ส่วนที่ 4 พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น

ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนากิจของครอบครัว พฤติกรรมป้องกันการ
สูบบุหรี่ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 90.2 เป็นเพศชาย และร้อยละ 9.8 เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่
ร้อยละ 46.6 มีอายุ 18 ปี รองลงมาร้อยละ 25.6 มีอายุ 17 ปี อายุเฉลี่ยคือ 17.4 ปี ส่วน
ใหญ่ร้อยละ 94.6 นับถือศาสนาพุทธ รองลงมาร้อยละ 4.4 นับถือศาสนาอิสลาม กำลังศึกษาอยู่ชั้น
ปีที่ 1 ร้อยละ 33.5 ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 29.4 และชั้นปีที่ 3 ร้อยละ 37.1 ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ศาสนา และชั้นปีการศึกษา (N = 367).

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	331	90.2
หญิง	36	9.8

ตาราง 1 (ต่อ)

	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อายุ	$\bar{X} = 17.4$ $SD = 0.9$	ต่ำสุด - สูงสุด = 15 - 19 6	1.6
15 ปี		64	17.4
16 ปี		94	25.6
17 ปี		171	46.6
18 ปี		32	8.7
19 ปี			
ศาสนา		347	94.6
พุทธ		16	4.4
อิสลาม		4	1.1
คริสต์			
ชั้นปีการศึกษา		123	33.5
ชั้นปีที่ 1		108	29.4
ชั้นปีที่ 2		136	37.1
ชั้นปีที่ 3			

กลุ่มตัวอย่างในแต่ละสาขาวิชามีความใกล้เคียงกัน โดยสาขาช่างไฟฟ้ากำลังมีจำนวน มากที่สุดคือ ร้อยละ 18.3 รองลงมาคือ สาขาช่างอิเล็กทรอนิกส์ ร้อยละ 17.7 ระดับผลการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 โดยผลการเรียนต่ำสุดคือ 1.24 ผลการเรียนสูงสุดคือ 3.96 ส่วนใหญ่ร้อยละ 58.3 มีระดับผลการเรียนอยู่ระหว่าง 2.01 – 3.00 และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 45.0 เป็นบุตรคนที่ 1 ของครอบครัว ดังตาราง 2

ตาราง 2

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสาขาที่เรียน ระดับผลการเรียนเฉลี่ย และลำดับที่ การเป็นบุตร (N = 367).

สาขา	ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ช่างยนต์		62	16.9

ช่างกลโรงงาน		58	15.8
ตาราง 2 (ต่อ)			
ข้อมูลทั่วไป		จำนวน	ร้อยละ
ช่างไฟฟ้ากำลัง		67	18.3
ช่างอิเล็กทรอนิกส์		65	17.7
ช่างก่อสร้าง		62	16.9
ช่างเชื่อมโลหะ		53	14.4
ระดับผลการเรียนเฉลี่ย	$\bar{X} = 2.71$ SD = 0.93	ต่ำสุด - สูงสุด = 1.24 - 3.96	
1.01 - 2.00		48	13.1
2.01 - 3.00		210	57.2
3.01 - 4.00		109	29.7
ลำดับที่การเป็นบุตร			
ลำดับที่ 1		165	45.0
ลำดับที่ 2		94	25.6
ลำดับที่ 3		63	17.2
ลำดับที่ 4		21	5.7
ลำดับที่ 5 ขึ้นไป		24	6.5

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 66.8 พักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดาในขณะที่เรียนหนังสือ ค่ามัธยฐานของรายได้ของกลุ่มตัวอย่างคือ 389.5 บาทต่อสัปดาห์ โดยรายได้ต่ำสุดคือ 100 บาท และรายได้สูงสุดคือ 1,000 บาทต่อสัปดาห์ ส่วนใหญ่ร้อยละ 29.4 มีรายได้อยู่ระหว่าง 201 - 300 บาทต่อสัปดาห์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 57.5 ระบุว่ารายได้ของตนเพียงพอแต่ไม่มีเงินเหลือเก็บ มีเพียงร้อยละ 1.9 เท่านั้นที่ระบุว่า รายได้ของตนไม่เพียงพอและมีหนี้สิน ดังตาราง 3

ตาราง 3

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะการพักอาศัยขณะเรียน รายได้ และความเพียงพอของรายได้ (N = 367).

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะการพักอาศัยขณะเรียนหนังสือ		
อยู่กับบิดาและมารดา	245	66.8
อยู่กับบิดา	11	3.0

ตาราง 3 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อยู่กับมารดา	34	9.3
อยู่กับญาติ	23	6.3
อยู่หอพักหรือบ้านเช่า	54	14.7
รายได้ของนักเรียนต่อสัปดาห์	Median = 389.5	ต่ำสุด - สูงสุด = 100 - 1,000
100 – 200 บาท	31	8.4
201 – 300 บาท	108	29.4
301 – 400 บาท	96	26.2
401 – 500 บาท	91	24.8
มากกว่า 500 บาท	41	11.2
ความเพียงพอของรายได้		
เพียงพอและมีเงินเก็บ	133	36.2
เพียงพอแต่ไม่มีเงินเก็บ	211	57.5
ไม่เพียงพอแต่ไม่มีหนี้สิน	16	4.4
ไม่เพียงพอและมีหนี้สิน	7	1.9

กลุ่มตัวอย่างจำนวน ร้อยละ 48.5 ไม่เคยทดลองสูบบุหรี่ ร้อยละ 12.2 เคยทดลองสูบบุหรี่ แต่ปัจจุบันหยุดสูบบุหรี่แล้ว และร้อยละ 00.0 ยังคงสูบบุหรี่อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ดังตาราง 4

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมการสูบบุหรี่ (N = 367).

พฤติกรรมการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
ไม่เคยสูบบุหรี่	178	48.5
เคยสูบบุหรี่แต่ปัจจุบันหยุดแล้ว	45	12.2
สูบบุหรี่อย่างต่อเนื่อง	144	39.3

กลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันมีจำนวน 144 คน เกือบทั้งหมดเป็นเพศชาย (ร้อยละ 98.6) อายุที่เริ่มสูบบุหรี่น้อยที่สุดคือ 9 ปี มากที่สุดคือ 18.5 ปี เฉลี่ย 15.1 ปี สาเหตุที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่ร้อยละ 39.6 คืออยากลอง ระยะเวลาที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่ร้อยละ 28.5 สูบมานาน

กว่า 3 ปี โดยระยะเวลาสั้นที่สุดคือ 6 เดือน มากที่สุดคือ 7 ปี เฉลี่ยสูบมานานาน 2.7 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 87.5 สูบบุหรี่น้อยกว่า 10 มวนต่อวัน จำนวนน้อยที่สุดคือ 1 มวน มากที่สุดคือ 40 มวน เฉลี่ย 7.5 มวนต่อวัน สำหรับชนิดของบุหรี่ที่สูบ ส่วนใหญ่ร้อยละ 88.2 สูบบุหรี่ที่ผลิตจากโรงงาน ร้อยละ 22.2 สูบบุหรี่ที่มวนเอง และร้อยละ 11.1 สูบบุหรี่ที่สอดไส้ยาเสพติดจำพวกกัญชา และยาบ้า ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่ จำแนกตามข้อมูลการสูบบุหรี่ ($n = 144$).

ข้อมูลการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	142	98.6
หญิง	2	1.4
อายุที่เริ่มสูบบุหรี่	$\bar{X} = 15.1$ $SD = 2.0$ ต่ำสุด - สูงสุด = 9 - 18.5	
น้อยกว่า 10 ปี	3	2.1
10 - 12 ปี	18	12.5
13 - 15 ปี	67	46.5
16 - 19 ปี	56	38.9
สาเหตุที่สูบบุหรี่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
อยากลอง	59	39.6
เพื่อนชวน	28	18.1
เห็นเพื่อนสูบ	22	14.6
เห็นผู้ใหญ่สูบ	20	13.2
ไม่มีอะไรทำ	15	9.0
ระยะเวลาที่สูบบุหรี่	$\bar{X} = 2.7$ $SD = 1.9$ ต่ำสุด - สูงสุด = 0.5 - 7	
น้อยกว่า 1 ปี	7	4.9
1 ปี	35	24.3

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
2 ปี	29	20.4
3 ปี	32	22.2
มากกว่า 3 ปี	41	28.5

จำนวนมวนบุหรี่ที่สูบต่อวัน	$\bar{X} = 7.5$	SD = 6.5	ต่ำสุด – สูงสุด = 1 – 40
น้อยกว่า 10 มวน		126	87.5
11 – 20 มวน		13	9.0
21 มวนขึ้นไป		5	2.9
ชนิดของบุหรี่ที่สูบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			
บุหรี่ที่ผลิตจากโรงงาน		127	88.2
มวนเอง		16	22.2
มวนเองและสอดไส้ยาเสพติดอื่น ๆ		13	11.1

กลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 6.3 ไม่มีบุคคลสนิทที่สูบบุหรี่ ร้อยละ 70.3 มีบุคคลสนิทที่สูบบุหรือน้อยกว่า 5 คน และร้อยละ 23.4 มีบุคคลสนิทที่สูบบุหรี่จำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป ดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลของบุคคลสนิท (N = 367).

ข้อมูลของบุคคลสนิท	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีบุคคลสนิทที่สูบบุหรี่	23	6.3
มีบุคคลสนิทที่สูบบุหรือน้อยกว่า 5 คน	258	70.3
มีบุคคลสนิทที่สูบบุหรี่จำนวนตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป	86	23.4
Median = 13 ต่ำสุด – สูงสุด = 0 - 60		

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 40.6 รับทราบว่า บุหรี่ก่อให้เกิดโรคมะเร็ง ซึ่งแหล่งข้อมูลที่รับทราบส่วนใหญ่ร้อยละ 31.3 รับทราบข้อมูลจากวิทยุและโทรทัศน์ รองลงมา ร้อยละ 20.2 รับทราบข้อมูลจากข้างซองบุหรี่ ดังแสดงในตาราง 7

ตาราง 7

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับทราบถึงโทษของบุหรี่และแหล่งข้อมูลที่รับทราบ (N = 367).

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
โทษของบุหรี่ที่รับทราบ*		

เป็นโรคมะเร็ง	149	40.6
เป็นอันตรายต่อร่างกายทุกระบบ	76	20.7
สุขภาพทรุดโทรม/ป่วยง่าย	62	16.9
เป็นโรคระบบทางเดินหายใจ	60	16.3
เสื่อมสมรรถภาพทางเพศ	38	10.4
เป็นโรคหัวใจและหลอดเลือด	29	7.9
ทำร้ายผู้ใกล้ชิด	23	6.3
แหล่งข้อมูลที่ได้รับทราบ*		
โทรทัศน์/วิทยุ	115	31.3
ข้างซองบุหรี่	92	25.1
หนังสือพิมพ์/วารสาร/แผ่นพับ	74	20.2
โรงเรียน	52	14.2
ป้ายรณรงค์ประชาสัมพันธ์	29	7.9
ครอบครัว/บุคคลรอบข้าง	29	7.9
โรงพยาบาล/สถานีนอนามัย	20	5.5
ประสบการณ์ของตนเอง	3	0.8

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

กลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 47.1 มีความรู้สึกทางบวกต่อวัยรุ่นที่สูบบุหรี่ โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 37.1 ให้เหตุผลว่า เป็นเรื่องธรรมดาของวัยรุ่น และกลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 52.9 มีความรู้สึกทางลบต่อวัยรุ่นที่สูบบุหรี่ โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 14.2 ให้เหตุผลว่า ไม่เหมาะสม ดังตาราง 8

ตาราง 8

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้สึกต่อวัยรุ่นที่สูบบุหรี่ (N = 367).

ความรู้สึกต่อวัยรุ่นที่สูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
----------------------------------	-------	--------

ความรู้สึกทางบวก	173	47.1
เหตุผล*		
เป็นเรื่องธรรมดาของวัยรุ่น	136	37.2
เป็นสิทธิส่วนบุคคล	29	7.9
เท่/เป็นจุดเด่น/เป็นลูกผู้ชาย	15	4.1
น่าเลียนแบบ	7	1.9
ความรู้สึกทางลบ	194	52.9
เหตุผล*		
ไม่เหมาะสม	52	14.2
น่ารังเกียจ	45	12.3
ไม่อยากให้สูบ	35	9.6
เป็นห่วงสุขภาพ/อนาคต	27	7.6
เป็นคนมีปัญหา	27	7.6
เป็นคนล้าสมัย	14	3.8
ไม่น่าเลียนแบบ	12	3.3
ทำให้โรงเรียนเสียภาพพจน์	3	0.8

* ตอบได้มากกว่า 1

กลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 55.0 มีความรู้สึกทางบวกต่อผู้ใหญ่ที่สูบบุหรี่ โดยส่วนใหญ่ ร้อยละ 33.3 ให้เหตุผลว่า เป็นเรื่องธรรมดาของผู้ใหญ่ และกลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 45.0 มีความรู้สึกทางลบต่อผู้ใหญ่ที่สูบบุหรี่ โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 20.2 ให้เหตุผลว่า เป็นตัวอย่างที่ไม่ดีแก่เด็ก ดังตาราง 9

ตาราง 9

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความรู้สึกต่อผู้ใหญ่ที่สูบบุหรี่ (N = 367).

ความรู้สึกต่อผู้ใหญ่ที่สูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
ความรู้สึกทางบวก	202	55.0
เหตุผล*		
เป็นเรื่องธรรมดาของผู้ใหญ่	122	33.3
เป็นผู้ใหญ่สามารถสูบได้	36	9.9

เป็นสิทธิส่วนบุคคล	33	9.0
เท่า/เป็นจุดเด่น	13	3.6
น่าเลียนแบบ	8	2.2
ความรู้สึกทางลบ	165	45.0
เหตุผล*		
เป็นตัวอย่างไม่ดีแก่เด็ก	74	20.2
เป็นห่วงสุขภาพ	46	12.5
ไม่อยากให้สูบบุหรี่	38	10.4
น่ารังเกียจ	35	9.6
เป็นคนล้าสมัย	25	6.8

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

กลุ่มตัวอย่างจำนวนร้อยละ 79.6 เห็นด้วยกับกฎหมายห้ามจำหน่ายบุหรี่แก่เยาวชน โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 38.7 ให้เหตุผลว่า เป็นการป้องกันไม่ให้เยาวชนสูบบุหรี่ ส่วนกลุ่มตัวอย่างจำนวน ร้อยละ 20.4 ไม่เห็นด้วยกับกฎหมายดังกล่าว โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 8.3 ให้เหตุผลว่า ไม่ใช่วิธีแก้ปัญหา ดังแสดงในตาราง 10

ตาราง 10

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความคิดเห็นต่อกฎหมายห้ามจำหน่ายบุหรี่แก่เยาวชน (N = 367).

ความคิดเห็นต่อกฎหมายห้ามจำหน่ายบุหรี่แก่เยาวชน	จำนวน	ร้อยละ
เห็นด้วย	292	79.6
เหตุผล*		
ตาราง 10 (ต่อ)		
ความคิดเห็นต่อกฎหมายห้ามจำหน่ายบุหรี่แก่เยาวชน	จำนวน	ร้อยละ
ป้องกันไม่ให้เยาวชนสูบบุหรี่	142	38.7
เยาวชนจะสูบบุหรี่ลดลง	83	22.6
เยาวชนจะสามารถเลิกสูบบุหรี่ได้	53	14.5
เยาวชนจะได้มีสุขภาพดีขึ้น	36	9.8
เยาวชนจะได้เอาเงินไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น	16	4.4

ช่วยลดปัญหายาเสพติดอื่น ๆ ในเยาวชน	10	2.7
ไม่เห็นด้วย	75	20.4
เหตุผล*		
ไม่ใช่วิธีแก้ปัญหา	30	8.3
ควรห้ามผลิตมากกว่าห้ามจำหน่าย	23	6.3
คนติดบุหรี่ไม่มีที่ซื้อ/ไม่มีบุหรี่สูบ	19	5.2
เป็นสิทธิส่วนบุคคล	16	4.4
ควรห้ามสูบในทุกวัย	11	3.0
ทำให้วัยรุ่นหันไปเสพยาเสพติดอื่น	10	2.7
บุหรี่ไม่ใช่สิ่งผิดกฎหมาย	8	2.2

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

1.2 ข้อมูลของบิดามารดา

สถานภาพสมรสของบิดามารดาส่วนใหญ่คู่และอยู่ด้วยกันร้อยละ 79.6 การศึกษาของบิดาและมารดามีความใกล้เคียงกันคือ ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษา ทั้งบิดาและมารดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ดังตาราง 11

ตาราง 11

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพของบิดามารดา (N = 367).

ข้อมูลของบิดามารดา	จำนวน	ร้อยละ
สถานภาพสมรสของบิดามารดา		
คู่และอยู่ด้วยกัน	292	79.6
ตาราง 11 (ต่อ)		
ข้อมูลของบิดามารดา	จำนวน	ร้อยละ
คู่แต่แยกกันอยู่เพราะหน้าที่	12	3.3
แยกทางกันอยู่	14	3.8
หย่า	20	5.4
บิดาเสียชีวิต	25	6.8
มารดาเสียชีวิต	4	1.1

<i>ระดับการศึกษาของบิดา</i>		
ประถมศึกษา	155	42.2
มัธยมศึกษา	100	27.2
อนุปริญญา	57	15.5
ปริญญาตรี	46	12.5
สูงกว่าปริญญาตรี	9	2.4
<i>ระดับการศึกษาของมารดา</i>		
ประถมศึกษา	185	50.4
มัธยมศึกษา	87	23.7
อนุปริญญา	38	10.4
ปริญญาตรี	51	13.9
สูงกว่าปริญญาตรี	6	1.6
<i>อาชีพของบิดา</i>		
รับราชการ	70	19.1
ลูกจ้าง	3	8.4
รัฐวิสาหกิจ	9	2.5
ทำงานส่วนตัว	73	19.9
รับจ้างทั่วไป	45	12.3
ค้าขาย	33	9.0
เกษตรกรรม	106	28.9
<i>อาชีพของมารดา</i>		
รับราชการ	32	8.7
ลูกจ้าง	35	9.5
รัฐวิสาหกิจ	2	0.5
ตาราง 11 (ต่อ)		
ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ

ทำงานส่วนตัว	58	15.8
รับจ้างทั่วไป	29	7.9
ค้าขาย	81	22.1
เกษตรกรรม	120	32.7
งานบ้าน	10	2.7

1.3 ข้อมูลครอบครัว

ลักษณะครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยวร้อยละ 89.4 และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 46.0 ระบุว่าครอบครัวมีรายได้เพียงพอและมีเงินเหลือเก็บ ดังแสดงในตาราง 12

ตาราง 12

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะ และรายได้ของครอบครัว (N = 367).

ข้อมูลครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะครอบครัว		
ครอบครัวเดี่ยว	328	89.4
ครอบครัวขยาย	39	10.6
รายได้ของครอบครัว		
เพียงพอและมีเงินเก็บ	169	46.0
เพียงพอแต่ไม่มีเงินเก็บ	157	42.8
ไม่เพียงพอแต่ไม่มีหนี้สิน	24	6.5
ไม่เพียงพอและมีหนี้สิน	17	4.6

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการรับรู้พัฒนาการของครอบครัว

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 68.1 ระบุว่าครอบครัวมีการปฏิบัติพัฒนาการใน

ระดับมาก รองลงมาร้อยละ 29.4 รับรู้ว่าครอบครัวมีการปฏิบัติพัฒนาภิจในระดัปานกลาง มีเพียงร้อยละ 2.5 เท่านั้น ที่รับรู้ว่าครอบครัวมีการปฏิบัติพัฒนาภิจในระดับน้อย ดังแสดงในตาราง 13

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้พัฒนาภิจของครอบครัว (N = 367).

ระดับการรับรู้พัฒนาภิจของครอบครัว	จำนวน	ร้อยละ
มาก	250	68.1
ปานกลาง	108	29.4
น้อย	9	2.5

การรับรู้พัฒนาภิจของครอบครัวโดยรวมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าบิดามารดาปฏิบัติต่อตนมากที่สุดคือ การจัดสรรเงินและความรับผิดชอบในครอบครัว ส่วนด้านที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่าบิดามารดาปฏิบัติต่อตนน้อยที่สุดคือ ด้านการสื่อสารและสัมพันธภาพ ดังแสดงในตาราง 14

ตาราง 14

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการรับรู้พัฒนาภิจของครอบครัวรายด้านและโดยรวม (N = 367).

การรับรู้พัฒนาภิจของครอบครัว	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับการรับรู้
1. การสื่อสารและสัมพันธภาพ	2.33	0.38	มาก
2. การอบรมทบทบาทหน้าที่	2.42	0.42	มาก
3. การตอบสนองความต้องการของวัยรุ่น	2.46	0.38	มาก
4. การแนะนำพฤติกรรมสุขภาพ	2.37	0.54	มาก
5. การจัดสรรเงินและความรับผิดชอบในครอบครัว	2.55	0.45	มาก
6. การอบรมจริยธรรมในการดำเนินชีวิต	2.52	0.50	มาก
รวม	2.42	0.32	มาก

ส่วนที่ 3 ข้อมูลพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 51.2 มีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 47.4 มีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ในระดับมาก มีเพียงร้อยละ 1.1 เท่านั้นที่มีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ในระดับน้อย ดังตาราง 15

ตาราง 15

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ (N = 367).

ระดับพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
มาก	175	47.4
ปานกลาง	188	51.2
น้อย	4	1.1

พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่โดยรวมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาทางด้าน พบว่า พฤติกรรมด้านความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าในตนเองอยู่ในระดับมาก ส่วนการกระทำเพื่อป้องกันไม่ให้ตนเองสูบบุหรี่อยู่ในระดับปานกลาง ดังตาราง 16

ตาราง 16

ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่รายด้านและโดยรวม (N = 367).

พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับพฤติกรรมป้องกัน
1. ความรู้สึกรู้สึกมีคุณค่าต่อตนเอง	2.41	0.38	มาก
2. การกระทำเพื่อป้องกันไม่ให้ตนเองสูบบุหรี่	2.32	0.32	ปานกลาง
รวม	2.34	0.29	มาก

ส่วนที่ 4 ข้อมูลพฤติกรรมการสูบบุหรี่

กลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่ร้อยละ 43.9 มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 30.3 มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในระดับน้อย และร้อยละ 24.8 มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในระดับมาก ดังตาราง 17

ตาราง 17

จำนวน และร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ (n = 144).

ระดับพฤติกรรมการสูบบุหรี่	จำนวน	ร้อยละ
มาก	35	24.8
ปานกลาง	63	43.9
น้อย	46	30.3

ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนาการของครอบครัว พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นที่สูบบุหรี่

การรับรู้พัฒนาการของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบระดับปานกลางกับพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = .51$) การรับรู้พัฒนาการของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบระดับต่ำกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.10$) และพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์ทางลบระดับปานกลางกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -.59$) ดังตาราง 18

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนาการของครอบครัว พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ และพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น ($n = 144$).

ตัวแปร	การรับรู้พัฒนาการของครอบครัว	พฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่	พฤติกรรมการสูบบุหรี่
การรับรู้พัฒนาการของครอบครัว	-	.511**	-.104*
พฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่		-	-.585**
พฤติกรรมการสูบบุหรี่			-

* $p < .05$

** $p < .01$

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ตามลำดับ ดังนี้

1. ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง
2. การรับรู้พัฒนาการของครอบครัวของวัยรุ่น
3. พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น
4. พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น
5. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนาการของครอบครัวกับพฤติกรรมการป้องกันการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น
6. ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนาการของครอบครัวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่

ของวัยรุ่น

7. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่กับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น

ข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ชั้นปีที่ 1 - 3 ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90.2) เป็นเพศชาย ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรการเรียนการสอนของวิทยาลัยจะเป็นสาขาต่าง ๆ ซึ่งผู้ชายนิยมเรียนมากกว่าผู้หญิง อีกทั้งวิทยาลัยที่ศึกษามีสัดส่วนนักเรียนผู้ชายมากกว่านักเรียนผู้หญิง ดังนั้นจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจึงเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง กลุ่มตัวอย่างเกือบทั้งหมด (ร้อยละ 94.6) นับถือศาสนาพุทธ เนื่องจากโครงสร้างทางศาสนาและวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีประชากรส่วนใหญ่มาก (ร้อยละ 90.8) นับถือศาสนาพุทธ (สำนักงานจังหวัดนครศรีธรรมราช, 2546) ผลการเรียนรู้เฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.71$) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของสมพักตร์ (2543) ที่พบว่า ผลการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนอาชีวศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เช่นกัน

สำหรับลักษณะการพักอาศัยขณะเรียนหนังสือ ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.8) อยู่กับบิดามารดา ทั้งนี้เนื่องจากนักเรียนส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดนครศรีธรรมราช การเดินทางจากต่างอำเภอมาศึกษาในตัวจังหวัดสามารถกระทำได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว เนื่องจากมีการคมนาคมหลายเส้นทางด้วยกัน ดังนั้น จึงมีนักเรียนส่วนน้อย (ร้อยละ 14.7) ที่พักอาศัยอยู่หอพักหรือบ้านเช่า สอดคล้องกับการศึกษาของเตื่อนใจ (2544), พัชรินทร์ (2544), ยุพยงค์ (2543) และ Ricky, Stephen & Gabe (1994) ที่พบว่า ขณะเรียนหนังสือ นักเรียน นักศึกษา ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา เช่นกัน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 29.4) มีรายได้อยู่ระหว่าง 201 - 300 บาท/สัปดาห์ เมื่อพิจารณาความเพียงพอของรายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 57.5) มีค่าใช้จ่ายที่เพียงพอแต่ไม่มีเหลือเก็บ (ตาราง 3) ทั้งนี้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.8) พักอาศัยอยู่กับบิดามารดาขณะเรียนหนังสือ จึงไม่ต้องรับภาระในเรื่องค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เช่น ค่าอาหาร หรือค่าเช่าบ้าน เป็นต้น จึงทำให้ไม่ต้องประสบกับปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายที่ไม่เพียงพอ แต่เนื่องจากวัยรุ่นมักมีค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ไปกับกลุ่มเพื่อน การแต่งตัวตามแฟชั่น หรือใช้เงินไปกับกิจกรรมทางสังคมที่นอกเหนือจากการศึกษา (ปราณี, 2538; Bradshaw, 1988) ดังนั้นแม้วัยรุ่นส่วนใหญ่จะรับรู้ว่ามีค่าใช้จ่ายที่เพียงพอแต่ก็ไม่มีเงินเหลือเก็บ หรืออีกเหตุผลหนึ่งก็คือ เมื่อคำนวณรายได้ของกลุ่มตัวอย่างต่อวัน

พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้วันละประมาณ 30 – 40 บาท ซึ่งเพียงพอกับค่าใช้จ่าย ในแต่ละวันเท่านั้น ไม่ใช่จำนวนมากพอที่จะเหลือเก็บ สอดคล้องกับการศึกษาของยุพยง (2544), ยุพยงค์ (2543) และสมพักตร์ (2543) ที่พบว่า รายได้ของนักเรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่เพียงพอแต่ไม่มีเงินเก็บ เช่นกัน

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 70.3 มีบุคคลสนิทที่สูบบุหรี่จำนวนน้อยกว่า 5 คน (ตาราง 6) ซึ่งเป็นกลุ่มทางสังคมขนาดเล็ก ดังนั้น ปัจจัยด้านการเป็นแบบอย่างจากบุคคลสนิทเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษารังนี้ มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในระดับน้อย และกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 40.6) ระบุว่า บุหรี่เป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคมะเร็ง ซึ่งแหล่งข้อมูลที่ได้รับทราบส่วนใหญ่ (ร้อยละ 31.3) รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับโทษของบุหรี่จากโทรทัศน์และวิทยุ (ตาราง 9) เนื่องจากโทรทัศน์และวิทยุเป็นสื่อที่วัยรุ่นนิยมบริโภค อีกทั้งปัจจุบันก็มีการรณรงค์ ลด ละ เลิกบุหรี่ผ่านสื่อทั้ง 2 ด้านนี้อย่างจริงจัง (มูลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่, 2548) จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโทษของบุหรี่จากโทรทัศน์และวิทยุมากที่สุด สอดคล้องกับการศึกษาของสุปรียา (2547) ที่พบว่า นักเรียนวัยรุ่นรับทราบข่าวสารต่าง ๆ จากสื่อด้านโทรทัศน์และวิทยุมากที่สุด เช่นกัน

สำหรับข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่ พบว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันจำนวน 144 ราย คิดเป็นร้อยละ 39.4 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด เป็นเพศชาย 142 ราย เพศหญิง 2 ราย อายุที่เริ่มสูบน้อยที่สุดคือ 9 ปี มากที่สุดคือ 18.5 ปี เฉลี่ย 15.1 ปี แสดงให้เห็นว่าวัยรุ่นเริ่มสูบบุหรี่ที่อายุเฉลี่ยน้อยลง และสูบบ่อยอย่างต่อเนื่องจนถึงระยะวัยรุ่นตอนกลาง และวัยรุ่นตอนปลาย ซึ่งจะเห็นได้จากระยะเวลาที่สูบ โดยส่วนใหญ่ตอบว่า สูบมาเป็นระยะเวลามากกว่า 3 ปี (ตาราง 5) สำหรับจำนวนบุหรี่ที่สูบ ส่วนใหญ่ร้อยละ 87.5 สูบน้อยกว่า 10 มวนต่อวันกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ตอบว่า สาเหตุที่สูบบุหรี่คือ อยากรลอง และถูกเพื่อนชักชวน ซึ่งเมื่อพิจารณาจำนวนบุคคลสนิทที่สูบบุหรี่ก็พบว่า วัยรุ่นกลุ่มดังกล่าวมีบุคคลสนิทที่สูบบุหรี่เฉลี่ย 16 คน (ตาราง ค 1) ซึ่งเป็นกลุ่มทางสังคมขนาดใหญ่ และเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลให้วัยรุ่นกลุ่มนี้มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่

สรุป กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้เป็นวัยรุ่นที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 – 3 ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มประชากรวัยรุ่นทั่วไป และสามารถเป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรวัยรุ่นในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตอำเภอเมืองได้

การรับรู้พัฒนาการของครอบครัวของวัยรุ่น

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 68.1) ระบุว่าครอบครัวมีการปฏิบัติพัฒนาการในระดับมาก มีเพียงร้อยละ 2.5 เท่านั้นที่ระบุว่าครอบครัวมีการปฏิบัติพัฒนาการในระดับน้อย (ตาราง 21) เมื่อพิจารณาการรับรู้พัฒนาการของครอบครัวโดยรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนการรับรู้พัฒนาการของครอบครัวโดยรวมเท่ากับ 2.42 จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน (ตาราง 22) แสดงให้เห็นว่า การรับรู้พัฒนาการของครอบครัวของวัยรุ่นในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก

จากผลการศึกษาสามารถอธิบายโดยพิจารณาจากข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่าง เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 94.6) นับถือศาสนาพุทธ ซึ่งในทางพุทธศาสนาถือว่าบิดามารดา คือพรหมของบุตร เพราะเป็นผู้ให้ชีวิต เลี้ยงดู และอบรมสั่งสอนให้บุตรธิดาของตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม ดังนั้นบุตรจึงรับรู้ถึงความรัก ความเอาใจใส่ และการปฏิบัติพัฒนาการของบิดามารดาในระดับที่สูงโดยเฉพาะเมื่อเทียบกับประเทศในซีกโลกตะวันตก (สุพัตรา, 2542) เมื่อพิจารณาลักษณะครอบครัวของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 89.4) เป็นครอบครัวเดี่ยว แม้จะดูเหมือนว่าครอบครัวขยายน่าจะมีการปฏิบัติพัฒนาการในระดับดีกว่าครอบครัวเดี่ยว เนื่องจากมีญาติคอยให้ความช่วยเหลือแบ่งเบาภาระในการเลี้ยงดู แต่ในทางตรงกันข้าม บางครั้งการอยู่ในครอบครัวขยายก็อาจทำให้เกิดความขัดแย้งด้านความคิด ความเชื่อ และวิธีการเลี้ยงดูบุตร จนอาจทำให้บิดามารดาไม่สามารถปฏิบัติพัฒนาการอย่างเต็มที่ (ชินฤดี และคณะ, 2543) สอดคล้องกับการศึกษาของสิทธิตรี และคณะ (Sittitri et al., 1991 อ้างตาม รุจา, 2541) ที่พบว่า ลักษณะครอบครัวมีผลต่อการปฏิบัติพัฒนาการในการเลี้ยงดูบุตร โดยพบว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวขนาดเล็กมีปัญหาสุขภาพจิตน้อยกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวขนาดใหญ่ เช่นเดียวกับการศึกษาของเตอนใจ (2544) ที่พบว่า วัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวเดี่ยว มีภาวะซึมเศร้าน้อยกว่าวัยรุ่นที่อยู่ในครอบครัวขยาย แต่การศึกษาของปราณี (2538) กลับพบว่า ลักษณะครอบครัวไม่มีความแตกต่างในการปฏิบัติพัฒนาการ ดังนั้น ประเด็นของลักษณะครอบครัวจึงอาจยังไม่สามารถระบุความสัมพันธ์กับระดับการปฏิบัติพัฒนาการของบิดามารดาได้อย่างชัดเจน จึงควรมีการศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรด้านนี้ต่อไป นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 79.6) บิดามารดามีสถานภาพสมรสคู่ และพักอาศัยอยู่ด้วยกัน ซึ่งสถานภาพสมรสของบิดามารดาเป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ เนื่องจากการปฏิบัติพัฒนาการในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นเป็นระยะที่ต้องมีการมีบิดามารดาอยู่ร่วมกัน เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่อ่อนไหวต่อการปรับตัว ต้องการแบบอย่างและคำแนะนำต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตเพื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคม โดยบิดาหรือมารดาคนใดคนหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์เพียงคน ๆ คนเดียว (รุจา และคณะ, 2541; อูมาพร, 2544) สอดคล้องกับการศึกษาของชินฤดี และคณะ (2543) ที่พบ

ว่า ครอบครัวที่บิดามารดามีสถานภาพสมรสคู่และมีสัมพันธภาพอันดีต่อกันจะสามารถปฏิบัติ พัฒนิกิจในการเลี้ยงดูบุตร ได้ดีกว่าครอบครัวที่บิดามารดามีสถานภาพสมรส หมาย หย่า แยก เช่นเดียวกับการศึกษาของเด็อนใจ (2544) ที่พบว่า นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่บิดามารดามี สถานภาพสมรสคู่มีภาวะซึมเศร้า น้อยกว่านักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่บิดามารดามีสถานภาพ สมรส หมาย หย่า แยก เช่นกัน

เมื่อพิจารณาระดับการรับรู้พัฒนิกิจของครอบครัวรายด้าน พบว่า ด้านที่กลุ่มตัว อย่างรับรู้ว่ามีบิดามารดาปฏิบัติต่อตนมากที่สุดคือ การจัดสรรเงินและความรับผิดชอบในครอบครัว (ตา กราง 14) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของยุพยงค์ (2543) ที่พบว่า ค่าคะแนนการปฏิบัติพัฒนิกิจ ของครอบครัวของวัยรุ่นด้านการจัดสรรเงินอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกับการศึกษาของปราณี (2538), รุจา และคณะ (2541) ที่พบว่า คะแนนการปฏิบัติพัฒนิกิจของครอบครัวในการเลี้ยงดู บุตรวัยรุ่นด้านการจัดสรรเงินและความรับผิดชอบให้แก่วัยรุ่นอยู่ในระดับสูง เช่นกัน ทั้งนี้ สามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีอายุเฉลี่ย 17.4 ปี ซึ่งเป็นช่วงวัยรุ่นตอน กลางคาบเกี่ยวกับช่วงวัยรุ่นตอนปลาย ระยะเวลาที่วัยรุ่นจะมีความรับผิดชอบต่อตนเองมากขึ้น หลายคนมีการช่วยพ่อแม่แบ่งเบาภาระในเรื่องงานบ้านหรืองานอาชีพของครอบครัว ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจึงรับรู้ถึงพัฒนิกิจของครอบครัวด้านการจัดสรรความรับผิดชอบในระดับสูงเนื่อง จากเป็นเรื่องที่ตนได้ปฏิบัติอยู่แล้ว นอกจากนั้นการฝึกให้บุตรจัดสรรเรื่องการใช้จ่ายเงินก็มัก กระทำในช่วงวัยรุ่น เนื่องจากวัยรุ่นมีการพัฒนาด้านความรู้สึกนึกคิดและการตัดสินใจแก้ปัญหา ต่าง ๆ ได้ใกล้เคียงกับวัยผู้ใหญ่ ซึ่งจะเห็นได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาส่วนใหญ่ได้รับเงินจาก ครอบครัวเป็นรายสัปดาห์ ทำให้บุตรรู้สึกว่ามีบิดามารดาไว้วางใจตนโดยการมอบหมายให้ตน บริหารเงินด้วยตัวเอง จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่ามีบิดามารดาปฏิบัติพัฒนิกิจด้าน การจัดสรรเงินให้วัยรุ่นในระดับสูง ส่วนพัฒนิกิจด้านที่กลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่ามีบิดามารดาปฏิบัติต่อ ตนน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับทุกด้าน คือ ด้านสัมพันธภาพและการสื่อสารในครอบครัว ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของยุพยงค์ (2543) ที่พบว่า คะแนนการปฏิบัติพัฒนิกิจของครอบครัว ของวัยรุ่นหลายด้านอยู่ในระดับสูง แต่กลับพบพัฒนิกิจด้านการสื่อสารอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับการ ศึกษาของรุจา และคณะ (2541) ที่พบว่า คะแนนการปฏิบัติพัฒนิกิจของครอบครัวในการเลี้ยงดู บุตรวัยรุ่นด้านที่น้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ คือ การสื่อสารในครอบครัว ทั้งนี้เนื่อง จากวัยรุ่นเป็นช่วงที่อยากเป็นอิสระ เริ่มทำตัวห่างเหินกับครอบครัว ให้เวลาและให้ความสำคัญกับกลุ่ม เพื่อนมากขึ้น จึงเป็นระยะที่มีโอกาสพูดคุยและแสดงความรู้สึกต่อกันในครอบครัวน้อยลง อีกทั้งวัยรุ่นเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับความคิดของตนเองและมักยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มักไว้ วางใจเพื่อนรุ่นเดียวกันมากกว่าพ่อแม่ (สุชา, 2542) บางครั้งวัยรุ่นจึงอาจรับรู้ว่ามีบิดามารดาไม่

สามารถรับฟังความรู้สึกนึกคิดของตนได้ในทุกเรื่องเหมือนคุยกับเพื่อน หรืออีกเหตุผลหนึ่งคือ เนื่องจากปัจจุบันมีการแข่งขันกันในด้านเศรษฐกิจที่สูงขึ้น มารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้านเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของบิดา ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตที่แตกต่างจากครอบครัวไทยในอดีต จึงทำให้ พ่อ แม่ ลูก ห่างเหินกันมากขึ้น ความใกล้ชิดสนิทสนมและการมีเวลาสื่อสารต่อกันก็ลดลง (ธาริณี, 2547)

พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 51.2) มีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 47.4 มีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ระดับมาก มีเพียงร้อยละ 1.1 เท่านั้นที่มีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ระดับน้อย (ตาราง 23) เมื่อพิจารณาพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่โดยรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่โดยรวมเท่ากับ 2.34 จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน (ตาราง 24) แสดงให้เห็นว่า พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาก

จากผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้เป็นวัยรุ่นตอนกลาง ซึ่งจะมีประสบการณ์ต่าง ๆ มากกว่าวัยรุ่นตอนต้น จึงทำให้ตระหนักในคุณค่าของตนเองดีกว่าวัยรุ่นที่มีอายุน้อยกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของอนุรักษ์ (2542) ที่พบว่า นักเรียนที่มีอายุมากกว่าจะมีเหตุผลและตระหนักในคุณค่าของตนเองสูงกว่านักเรียนที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งความสามารถในการวิเคราะห์หาเหตุผล และการตระหนักในคุณค่าของตนเองจะเพิ่มขึ้นตามอายุ (Ausubel, 1968 อ้างตาม อนุรักษ์, 2542) เช่นเดียวกับการศึกษาของบุญวดี (2546 ข) ที่พบว่า วัยรุ่นที่เรียนในระดับชั้นปีที่สูงมีพฤติกรรมการดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตได้ดีกว่าวัยรุ่นที่เรียนในระดับชั้นปีที่ต่ำกว่า ซึ่งระดับการศึกษาก็เป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้บุคคลมีความมั่นคงทางอารมณ์ และมีความภาคภูมิใจในตนเอง อีกทั้งช่วงชั้นการศึกษาที่สูงขึ้น ประสบการณ์การเรียนรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนก็ยังคงเป็นส่วนหนึ่งที่ผลักดันให้วัยรุ่นมีวุฒิภาวะ รู้จักคิด วิเคราะห์ ตลอดจนเรียนรู้ที่จะแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้มากขึ้น

นอกจากนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาครั้งนี้ค่อนข้างไปทางวัยรุ่นตอนปลายที่มีพัฒนาการทางด้านร่างกายใกล้เคียงกับวัยผู้ใหญ่เกือบทุกประการ ซึ่งเพนเดอร์ และคณะ (Pender et al., 2002) กล่าวว่า การมีพัฒนาการทางด้านร่างกายจะทำให้บุคคลมีพัฒนาการด้านการรับรู้ความสามารถของตนเอง ควบคู่กันไปด้วย และการรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกัน

การสูบบุหรี่ โดยแบนดูรา (Bandura, 1997) กล่าวว่า เมื่อบุคคลรับรู้และมั่นใจในความสามารถของตนเองก็จะมีควมรับผิดชอบต่อสุขภาพของตนในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของครุฑา (2541) และผลการศึกษาของศรีรัตน์ (2542) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้สารเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากข้อมูลทั่วไปยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้ถึงโทษของบุหรี่ว่าเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดโรคต่าง ๆ รวมถึงทำร้ายผู้ใกล้ชิด อีกทั้งยังมีความรู้สึกทางลบต่อวัยรุ่นที่สูบบุหรี่มากกว่ามีความรู้สึกทางบวก (ตาราง 8) ซึ่งโรเซนสตอค (Rozenstock, 1974 อ้างตาม ศรีรัตน์, 2542) กล่าวว่า การรับรู้ถึงโอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคจะทำให้บุคคลมีพฤติกรรมป้องกันโรคได้มาก ดังนั้นการที่วัยรุ่นรับรู้ถึงโทษของบุหรี่ และมีความรู้สึกทางลบต่อวัยรุ่นที่สูบบุหรี่ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในระดับน้อย สอดคล้องกับการศึกษาของวรรณ (2540) ที่พบว่า การที่วัยรุ่นรับรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดและประเมินโอกาสเสี่ยงแล้วว่าจะทำให้ตนเป็นโรคหรือมีปัญหาทางสุขภาพก็จะทำให้วัยรุ่นไม่ไปทดลองเสพสารเสพติด นอกจากนี้การที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 66.8) พักอาศัยอยู่กับบิดามารดาขณะเรียนหนังสือก็เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ที่ทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ในระดับสูง เนื่องจากได้รับกำลังใจจากบุคคลที่มีความสำคัญกับตนเอง คือ บิดามารดา จึงทำให้มีความพยายามและมั่นใจในตนเองในการกระทำกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ (Cohen & Will, 1985 อ้างตาม นิภาพร, 2542) รวมถึงการมีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่

อย่างไรก็ตาม แม้พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นจะอยู่ในระดับสูง แต่เมื่อพิจารณาพฤติกรรมป้องกันรายด้าน พบว่า พฤติกรรมด้านการกระทำอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ชอบรวมกลุ่มกับเพื่อน และบางคนอาจไม่กล้าปฏิเสธเมื่อเพื่อนชักชวนให้ทดลองสูบบุหรี่เพราะกลัวว่าเพื่อนจะไม่รัก หรือกลัวเพื่อนจะหาว่าไม่โตพอ สอดคล้องกับข้อมูลของวัยรุ่นกลุ่มสูบบุหรี่ ที่พบว่า พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ข้อที่น้อยที่สุดคือ การปฏิเสธเมื่อเพื่อนชวนให้ทดลองสูบบุหรี่หรือชวนไปเที่ยวสถานเริงรมย์ (ตาราง ค 3)

พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น

ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สูบบุหรี่ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 43.9) มีพฤติกรรม การสูบบุหรี่ระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 30.3 มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ระดับน้อย (ตาราง 17) เมื่อพิจารณาพฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีคะแนนพฤติกรรมการสูบบุหรี่โดยรวมเท่ากับ 1.94 จากคะแนนเต็ม 3 คะแนน (ตาราง ค 4 ภาคผนวก) แสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นในวิทยาลัยสังกัดกรมอาชีวศึกษา เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีพฤติ

กรรมกรการสูบบุหรี่ในระดับปานกลาง

จากผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ว่า พฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ของวัยรุ่น รวมถึงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ ประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ซึ่งนอกจากมีปัจจัยด้านสารเสพติดในบุหรี่และปัจจัยด้านตัวบุคคลแล้ว ปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเกี่ยวข้อง กับบุหรี่คือ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมโดยเฉพาะเพื่อน เนื่องจากวัยรุ่นมีความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการการยอมรับจากเพื่อน ดังนั้นพฤติกรรมใด ๆ ของวัยรุ่น ไม่ว่าจะเป็นทางด้านบวกหรือด้านลบ ล้วนมีอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนเข้ามาเกี่ยวข้องรวมถึงพฤติกรรมการสูบบุหรี่ โดยวัยรุ่นหวังว่าการสูบบุหรี่จะทำให้ตนได้เป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน และจากการศึกษาสาเหตุ ที่ชักนำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ส่วนใหญ่ก็พบว่า การถูกชักชวนจากเพื่อนคือสาเหตุสำคัญต่อการมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสารเสพติดของวัยรุ่น โดยวัยรุ่นจะประเมินตนเองจากปฏิกิริยาที่เพื่อน แสดง ดังนั้น เพื่อนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออารมณ์และจิตใจของวัยรุ่น การที่เพื่อนยอมรับ ถือเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง แต่ในทางตรงกันข้าม การที่กลุ่มเพื่อนไม่ยอมรับ ถูกดูถูก หรือกล่าวหาว่ายังไม่โตพอ จะมีผลเสียต่อสภาพจิตใจของวัยรุ่นอย่างร้ายแรง ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นมีโอกาสใช้สารเสพติดได้ง่ายขึ้น เนื่องจากไม่กล้าขัดใจเพื่อน เพราะกลัวเพื่อนจะไม่รัก ผลการวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเสพติดของวัยรุ่น ส่วนใหญ่ยืนยันตรงกันว่า เพื่อนคือตัวแปรสำคัญและมีอิทธิพลโดยตรงต่อการทดลองเสพติดของวัยรุ่น (กองสารวัตรนักเรียน, 2543; ขวัญเมือง, 2541; ดุษฎี และคณะ, 2540; ประจัน และจิราภา, 2541; มาริสสา, 2542; มุลนิธิรณรงค์เพื่อการไม่สูบบุหรี่, 2548; ยุพยงค์, 2543; เขาวดี และอุทัยทิพย์, 2546; วันชัย และคณะ, 2541; วันเพ็ญ, 2547; ศรุดา, 2541; อมรา, 2546; Miguel & Helda, 2000; Sherry et al., 2000) และจากข้อมูลของวัยรุ่นที่สูบบุหรี่ พบว่า มีเพื่อนและบุคคลสนิทที่สูบบุหรี่เฉลี่ยประมาณ 16 คน (ตาราง ค1) ซึ่งถือเป็นกลุ่มหรือเป็นเครือข่ายทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น จึงอาจเป็นเหตุผลที่ทำให้การศึกษาในครั้งนี้พบพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในระดับปานกลาง

สำหรับลักษณะการพักอาศัยขณะเรียนหนังสือก็เป็นตัวแปรหนึ่งที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเสพติดของวัยรุ่น การที่วัยรุ่นพักอาศัยอยู่กับบิดามารดาเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลทำให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในระดับน้อย เนื่องจากพฤติกรรมต่าง ๆ ของวัยรุ่นจะอยู่ในสายตาของบิดามารดา และมีบิดามารดาคอยให้คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวรวมถึงการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ถูกต้อง เหมาะสม (ยุพยง, 2544) สอดคล้องกับการศึกษาของของกุลลาบ และคณะ (2541) ที่พบว่า นักศึกษาที่อาศัยอยู่หอพักหรือบ้านเช่ามักมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสารเสพติด มากกว่านักศึกษาที่อาศัยอยู่กับบิดามารดา แต่เมื่อพิจารณาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่

ศึกษา ในครั้งนี้ พบว่า วัยรุ่นที่สูบบุหรี่มีเปอร์เซ็นต์การพักอยู่หอพักหรือบ้านเช่ามากกว่าวัยรุ่นที่ไม่สูบบุหรี่ และเปอร์เซ็นต์ของการพักอยู่กับบิดามารดาก็น้อยกว่านักเรียนกลุ่มหลัง ดังนั้นจึงอาจเป็นสาเหตุ ที่ส่งเสริมให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ได้ง่ายขึ้น และส่งผลให้การศึกษาในครั้งนี้ พบพฤติกรรม การสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในระดับปานกลาง

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนาการของครอบครัวกับพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น

ผลการศึกษา พบว่า การรับรู้พัฒนาการของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวก ระดับปานกลางกับพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = 0.51$) (ตาราง 18) ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งหมายความว่า หากวัยรุ่นรับรู้พัฒนาการของครอบครัวในระดับมากก็จะมีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ในระดับมาก ในทางตรงกันข้าม หากวัยรุ่นรับรู้พัฒนาการของครอบครัวในระดับน้อยก็จะมีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ในระดับน้อย เช่นกัน

จากผลการศึกษา สามารถอธิบายด้วยกรอบแนวคิด PRECEDE Model ของกรีน และครูเตอร์ (Green & Kreuter, 1999) ได้ว่า ครอบครัวคือปัจจัยเสริม (reinforcing factors) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมทางด้านสุขภาพของวัยรุ่น เป็นรากฐานที่สำคัญในชีวิตของบุคคล เป็นแหล่งกำเนิด อึดทนโทษศึ ความภาคภูมิใจ และความมีคุณค่าในตนเอง (อุมาพร, 2544; Friedman, 1994) สอดคล้องกับการศึกษาของอนุรักษ์ (2542) ที่พบว่า การที่บิดามารดาปฏิบัติพัฒนาการอย่างเหมาะสม ให้ความรักความเอาใจใส่ในตัวบุตร จะทำให้บุตรรู้สึกมีคุณค่าต่อตนเองมากกว่าเด็กที่ไม่ได้รับความรัก ความเอาใจใส่จากบิดามารดา การที่วัยรุ่นรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีความสำคัญ มักประสบ ความสำเร็จในการกระทำสิ่งต่าง ๆ รวมถึงเลือกแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อป้องกันไม่ให้เห็นตนเองมีพฤติกรรมสูบบุหรี่ นอกจากนี้การปฏิบัติพัฒนาการของครอบครัวมีส่วนช่วยในการป้องกันปัญหา พฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น โดยเด็กที่เติบโตมาจากครอบครัวที่มีการดูแลเอาใจใส่ มีสัมพันธภาพที่ดี มีการสื่อสารกันอย่างเปิดเผย บรรยากาศในครอบครัวเป็นประชาธิปไตย จะทำให้มีอิสระในการคิด ตัดสินใจ รวมถึงสามารถจัดการกับความเครียดและปัญหาต่าง ๆ ของตัวเองได้ การสื่อสารและ สัมพันธภาพที่ดียังมีผลต่อบุคลิกภาพของวัยรุ่น คือวัยรุ่นจะมีลักษณะเป็นคนที่มีความ รับผิดชอบต่อตนเองและสังคม สามารถปรับตัวได้ดีกล้าแสดงออก เข้าใจและเห็นคุณค่าของตนเอง ดังนั้นการสื่อสารและสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว จึงเป็นหนทางที่สำคัญในการสร้างเสริมภูมิคุ้มกัน ให้กับวัยรุ่น เพื่อให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ สอดคล้องกับการศึกษาของกุลหลาบ และคณะ (2541) ที่พบว่าสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว

คร้ว การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ร่วมกันรับผิดชอบ กิจกรรมในครอบครัว และการช่วยกันแก้ ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมหลักเล็งการเสพสารเสพติด ของวัยรุ่น นอกจากนี้การที่บิดามารดาอบหมายความรับผิดชอบให้บุตรอย่างเหมาะสม อบรม บุตรให้เข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติตามระเบียบ กฎเกณฑ์ เงื่อนไขและแบบแผนความ ประพฤติทางสังคม จะทำให้บุตรสามารถป้องกันตนเองจากพฤติกรรมเสี่ยงรวมถึงพฤติกรรมการสูบ บุหรี่ได้ (Felton, Pearson, Dianne, Russell, Saunders, Dowda et al., 1999) สอดคล้องกับข้อ เสนอแนะเกี่ยวกับการป้องกันปัญหาสารเสพติดของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ว่า การปฏิบัติพัฒนกิจของครอบครัวในการส่งเสริมให้บุตรวัยรุ่นได้เข้า ร่วมกิจกรรมทางสังคม เช่น กิจกรรมของศูนย์เยาวชน โรงเรียน วัด หรือแหล่งสาธารณประโยชน์ต่าง ๆ นั้น สามารถดึงวัยรุ่นให้ ออกจากบุหรี่ได้ การที่บิดามารดาเข้าใจและเรียนรู้ถึงพัฒนาการตามธรรมชาติของวัยรุ่น และ ตอบสนองความต้องการของบุตรวัยรุ่นอย่างเหมาะสมทั้งร่างกายและจิตใจ มีความห่วงใย เอาใจ ใส่ คอยดูแลตักเตือน ไถ่ถามสารทุกข์สุกดิบอย่างสม่ำเสมอ บุตรก็จะรู้สึก เห็นคุณค่าในตนเอง เมื่อ ต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ตึงเครียดหรือคุกคามก็จะรู้สึกมีที่พึ่งพิงและสามารถยืนหยัดหาทาง เอาชนะปัญหานั้นได้อย่างเหมาะสมโดยไม่ต้องหันหน้าเข้าหาบุหรี่หรือสารเสพติดอื่น ๆ บุตร วัยรุ่นที่ได้รับการปลูกฝังให้มีจริยธรรมและปรัชญาที่ดีในการดำเนินชีวิตโดย มีบิดามารดาเป็น แบบอย่างและคอยปลูกฝังศีลธรรมและค่านิยมอันดีงาม สอนให้บุตรไม่ประพฤติปฏิบัติตนไปใน ทางที่เสื่อมเสียหรือผิดกฎหมาย จะทำให้บุตรสามารถตัดสินใจไม่กระทำพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ทางด้านสุขภาพ รวมถึงสามารถป้องกันตนเองไม่ให้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับบุหรี่ได้อย่างเหมาะ สมและมีเหตุผล (Wamboldt & Wamboldt, 2000) นอกจากนี้การที่กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้ง นี้ส่วนใหญ่บิดามารดาสถานภาพสมรสคู่และพักอาศัยอยู่ด้วยกัน ก็เป็นปัจจัยสำคัญประการ หนึ่งที่สัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น ทั้งนี้เนื่องจากการปฏิบัติพัฒน กิจในการเลี้ยงดูบุตรวัยรุ่นเป็นระยะที่ต้องการมีบิดามารดาอยู่ร่วมกัน เพราะวัยรุ่นเป็นวัยที่อ่อน ไหวต่อการปรับตัว ต้องการแบบอย่างและคำแนะนำต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต เพื่อเติบโตเป็นผู้ ใหญ่ที่ดีของสังคมโดยบิดามารดาคนใดคนหนึ่งไม่สามารถปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์เพียงคน ๆ เดียว (รุจา และคณะ, 2541; อุมภาพร, 2544) ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเพียร์สัน, โลลองโก, ฮันเตอร์ และเคลแลม (Pearson, Lolongo, Hunter & Kellam, 1988) ที่พบว่า เด็กที่อยู่ใน ครอบครัวที่มีทั้ง บิดาและมารดามักมีความตระหนักในคุณค่าของตนเองมากกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวหย่าร้าง หรือ มีพ่อแม่เลี้ยงดูเพียงลำพัง และเด็กที่มาจากครอบครัวประเภทหลังมักเกิดปัญหาทางอารมณ์ เช่น เครียด ซึมเศร้า และมักมีพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาต่อสังคมมากกว่าครอบครัว ที่อยู่ พร้อมหน้าพร้อมตา พ่อ แม่ ลูก ผลการวิจัยอื่น ๆ ที่สอดคล้องกับผลการศึกษาในครั้ง

นี้ ได้แก่ ลักษณะการเลี้ยงดูของบิดามารดาแบบรัก สนับสนุน และใช้เหตุผล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการปฏิเสธการทดลองเสพสารเสพติด (ลาดทองใบ, 2530) การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ร่วมกันรับผิดชอบกิจกรรมในครอบครัว ช่วยกันแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ใช้เวลาพักผ่อนร่วมกัน และการไม่ปล่อยปละละเลยต่อบุตร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันการใช้สารเสพติดของวัยรุ่น (กุหลาบ และคณะ, 2541) สัมพันธภาพที่ดีของบุคคลในครอบครัวสามารถทำนายพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการเสพสารเสพติดได้ (ศรีรัตน์, 2543) ดังนั้น ผลการศึกษาในครั้งนี้จึงสามารถสรุปได้ว่า การปฏิบัติพัฒนกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันการใช้สารเสพติดของวัยรุ่น โดยการปฏิบัติพัฒนกิจของครอบครัวอย่างเหมาะสมจะมีส่วนช่วยดึงวัยรุ่นให้ออกห่างจากบุหรี่ได้

ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนกิจของครอบครัวกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น

ผลการศึกษา พบว่า การรับรู้พัฒนกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์ทางลบในระดับต่ำกับพฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($r = -.10$) (ตาราง 18) ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งหมายความว่า หากวัยรุ่นรับรู้พัฒนกิจของครอบครัวในระดับมากก็จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในระดับน้อย ในทางตรงกันข้าม หากวัยรุ่นรับรู้พัฒนกิจของครอบครัวในระดับน้อยก็จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในระดับมาก

อย่างไรก็ตาม แม้ผลการศึกษาจะสอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัย แต่ก็พบค่าความสัมพันธ์ในระดับที่ต่ำ ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่า พฤติกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นประกอบด้วยปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ ไม่ใช่เฉพาะปัจจัยด้านครอบครัวเพียงอย่างเดียว แต่อาจเนื่องจากลักษณะบุคลิกภาพของตัววัยรุ่นเอง เช่น การมีบุคลิกภาพแบบพึ่งพา ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ขาดทักษะในการปฏิเสธและจัดการกับความเครียด ไม่สามารถตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง เมื่อเพื่อนแนะนำหรือชักชวนให้ทดลองกระทำพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ก็จะทำตาม วัยรุ่นกลุ่มนี้จึงถูกชักจูงให้มีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับบุหรี่ได้ง่าย (นวพร, 2545; พัชรพร, 2544; วนัสรา, 2544) สอดคล้องกับการศึกษาของดุขฎิ และคณะ (2540) ที่พบว่าตัวแปรด้านจิตใจมีความสัมพันธ์กับการมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับการใช้สารเสพติดในวัยรุ่น กล่าวคือ วัยรุ่นที่มีความภาคภูมิใจในตนเองต่ำ ชอบทำท่าย ขาดความสามารถในการแก้ปัญหาและจัดการกับความเครียดจะมีโอกาสเกี่ยวข้องกับสารเสพติดมากกว่าวัยรุ่นที่มีบุคลิกภาพหรือสภาพจิตใจที่เข้มแข็ง ผลการศึกษาของวันชัย, นิพนธ์ และนิรันดร์ (2543) ก็พบว่า วัยรุ่นที่มีบุคลิกภาพแบบชอบลอง ชอบทำท่าย มุทะลุดูดัน ไม่มีความภาคภูมิใจในตนเอง จะมีโอกาสเกี่ยวข้องกับสารเสพติดได้ง่าย เช่นเดียวกับผลการศึกษาของ

สมิต และคณะ (2545) ที่พบว่า บุคลิกที่วิตกกังวล ซึมเศร้า และเกรง สามารถทำนายพฤติกรรมเสพสารเสพติด ของวัยรุ่นได้

นอกจากปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านบุคลิกภาพส่วนบุคคลแล้ว ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับบุหรี่คือ ปัจจัยด้านเพื่อน เนื่องจากวัยรุ่นมีความต้องการที่จะเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการการยอมรับจากเพื่อน ดังนั้นพฤติกรรมใด ๆ ของวัยรุ่นไม่ว่าจะเป็นทางด้านบวกหรือด้านลบ ล้วนมีอิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนเข้ามาเกี่ยวข้องรวมถึงพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ โดยวัยรุ่นหวังว่าการสูบบุหรี่จะทำให้ตนได้เป็นที่ยอมรับจากกลุ่มเพื่อน (กองสารวัตรนักเรียน, 2543; ดุษฎี และคณะ, 2540; วันชัย และคณะ, 2543; อมรา, 2546; Miguel & Helda, 2000; Sherry, Donald, Corinne & Garry, 2000) ซึ่งจากข้อมูลของวัยรุ่นกลุ่มสูบบุหรี่ พบว่า มีเพื่อนและบุคคลสนิทที่สูบบุหรี่เฉลี่ยประมาณ 16 คน ซึ่งถือเป็นกลุ่มหรือเป็นเครือข่ายทางสังคมที่มีผลต่อพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น และส่งผลให้การศึกษาในครั้งนี้พบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้พัฒนาการของครอบครัวกับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นในระดับต่ำ

นอกจากนั้น การศึกษาในครั้งนี้ใช้กรอบแนวคิด และเครื่องมือที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง แม้ว่าจะทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นในระดับสูง แต่ก็มีข้อบกพร่อง คือ อาจวัดการรับรู้พัฒนาการของครอบครัวได้ไม่ครอบคลุม หรือไม่เหมาะสมกับสถานการณ์จริงในปัจจุบันของวัยรุ่นกลุ่มที่ทำการศึกษา

งานวิจัยที่สนับสนุนผลการศึกษาในครั้งนี้ คือ ผลการศึกษาของยุพียง (2544) ที่พบว่าการอบรมเลี้ยงดูและสนับสนุนข้อมูลข่าวสารจากครอบครัวไม่มีความสัมพันธ์กับสถิติการสูบบุหรี่ในวัยรุ่น ผลการศึกษาของวันชัย และคณะ (2543) ก็พบว่า ประสบการณ์ในการทดลองและไม่เคยทดลองเสพสารเสพติดของนักเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับสัมพันธภาพในครอบครัวของวัยรุ่น เช่นเดียวกับการศึกษาของประจัน และจิราภา (2541) ที่พบว่า ผู้ต้องขังวัยรุ่นที่ได้รับโทษในคดีเกี่ยวกับสารเสพติดใน 4 จังหวัดภาคใต้ ให้ข้อมูลว่าพวกตนอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่น พ่อแม่ไม่มีปัญหาเรื่องการทะเลาะเบาะแว้ง แต่สาเหตุสำคัญที่ทำให้พวกตนเสพสารเสพติด คือ การถูกเพื่อนชักชวน และบุคลิกภาพที่อยากรู้ อยากลองของตนเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่กับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่น

ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์ทางลบระดับปานกลางกับพฤติกรรมกรรมการสูบบุหรี่ของวัยรุ่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ($r = -0.59$) (ตาราง 18) ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ซึ่งหมายความว่า หากวัยรุ่น

รุ่นมีพฤติกรรม ป้องกันการสูบบุหรี่ในระดับมากก็จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในระดับน้อย ในทางตรงกันข้าม หากวัยรุ่น มีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ในระดับน้อยก็จะมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในระดับมาก

จากผลการศึกษานี้สามารถอธิบายได้ว่า วัยรุ่นที่มีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในระดับน้อยคือบุคคลที่สามารถป้องกันตนเองจากการถูกชักจูงให้สูบบุหรี่ได้ดี ซึ่งการที่วัยรุ่นสามารถป้องกันตนเองจากการถูกชักจูงให้สูบบุหรี่ได้นั้นมี 2 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ตัววัยรุ่นต้องมีความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในชีวิตของตนเอง (Tetsuro, Donna, Nobuki & Satoshi, 1999) สอดคล้องกับการศึกษาของมาริสซา (2540) ที่พบว่า นักเรียนที่สามารถปฏิเสธการถูกชักจูงให้เสพสารเสพติด ได้ดี คือ นักเรียนที่ได้รับการสอนให้เห็นคุณค่าในตนเอง เช่นเดียวกับการศึกษาของพรเพ็ญ (2541) ที่พบว่า ปัจจัยที่จะทำให้วัยรุ่นสามารถปฏิเสธการถูกชักจูงให้เสพสารเสพติดได้ คือ การมีความภาคภูมิใจในตนเอง เนื่องจากวัยรุ่นที่รู้สึกมีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง เมื่อต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่ตึงเครียดหรือคุกคามก็จะสามารถยืนหยัดหาทางเอาชนะปัญหานั้นได้อย่างเหมาะสม โดยไม่ต้องหันหน้าเข้าหาสารเสพติด

นอกจากปัจจัยด้านการรู้สึกภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในชีวิตของตนเองจะส่งผลให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมการสูบบุหรี่ในระดับต่ำแล้ว ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือ เมื่อกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน รวมถึงเมื่อมีสถานการณ์ที่เอื้ออำนวยและเมื่อมีสิ่งชักนำ วัยรุ่นต้องมีการกระทำเพื่อป้องกันตนเองจากการถูกชักจูงให้สูบบุหรี่ได้ ซึ่งกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540) ได้ให้ข้อคิดเห็นว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่ชอบการรวมกลุ่ม วัยรุ่นที่สูบบุหรี่และเสพสารเสพติดส่วนใหญ่ มักจะขาดความอบอุ่นจากครอบครัวหรือเข้ากับครอบครัวไม่ได้ เมื่อวัยรุ่นไม่มีความสุขที่จะอยู่ในครอบครัว ก็จะผลักดันให้พวกเขาออกจากครอบครัวเพื่อหาความสุขโดยการรวมกลุ่มกับเพื่อนและพร้อมจะทำตามที่เพื่อนชักชวน ถ้าวัยรุ่นขาดวิจารณญาณในการคบเพื่อนก็จะยิ่งเพิ่มโอกาสให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับบุหรี่มากขึ้น ซึ่งเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ระหว่างนักเรียนกลุ่มสูบบุหรี่และไม่สูบบุหรี่ พบว่า คะแนนพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่โดยรวมและรายข้อ ทุกข้อของนักเรียนกลุ่มสูบบุหรี่น้อยกว่านักเรียนกลุ่มที่ไม่สูบบุหรี่ (ตาราง ค 3 ภาคผนวก) ดังนั้น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2540) จึงได้ให้ข้อเสนอแนะว่า วิธีการป้องกันการสูบบุหรี่และเสพสารเสพติดที่ดี ได้แก่ การใช้เวลาร่วมกันเป็นประโยชน์ รู้จักปฏิเสธ รู้จักจัดการกับความเครียด ไม่ยุ่งเกี่ยวกับเพื่อนที่เสพสารเสพติด การหลีกเลี่ยงแหล่งมั่วสุมสารเสพติด สามารถตัดสินใจแก้ปัญหา และจัดการกับความเครียดที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของมาริสซา (2540) ที่พบว่า นักเรียนที่มีทักษะในการปฏิเสธ รวมถึงมีทักษะในการแก้ปัญหาและจัดการกับความเครียด จะมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสารเสพติดในระดับน้อย เช่นเดียวกับการศึกษาของอาอิ

(2542) ที่พบว่า นักเรียนที่ใช้เวลาว่างด้วยการออกกำลังกาย ทำงานอดิเรก อ่านหนังสือ ไม่มั่ว
สูมกับเพื่อนที่เสพยาเสพติด กรณีมีคนมาชวนให้เสพยาเสพติดนักเรียนจะปฏิบัติตนโดยการ
ปฏิเสธ เดินหนี หรือเลิกคบ จะมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสารเสพติดในระดับน้อย และการศึกษาของ
กองสารวัตรนักเรียน (2543) ก็พบว่า นักเรียนที่มีการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยการเล่นกีฬา เล่น
ดนตรี จะมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับสารเสพติดในระดับน้อยเช่นกัน ดังนั้น ผลการศึกษาในครั้งนี้
จึงสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่มีความสัมพันธ์ทางลบกับพฤติกรรมการสูบ
บุหรี่ย่อยรายวัน โดยการมีพฤติกรรมป้องกันการสูบบุหรี่ที่เหมาะสมจะเป็นแนวทางช่วยดึงรายวันให้
ออกห่างจากบุหรี่ได้